

slo

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Burgerschap

Anton Bakker

Programma

Burgerschap:

- Waarom en waartoe?
- Wat, wanneer en in welke mate?
- Sociaal-emotionele ontwikkeling?
- Op een rijtje...

The logo for 'slo' is written in a bold, lowercase, blue sans-serif font. The '1' in 'slo' is stylized with a small loop at the top.The tagline consists of an orange diagonal slash followed by the text 'een doordacht curriculum dat doen we *samen*' in a blue sans-serif font. The word 'samen' is italicized.

Burgerschap in het po

Visie: Waarom? Waartoe?

If the global pandemic has shown us anything, it is that wherever in the world we live, we are connected to each other. How we respond to that realisation will define our planet's future. **It is time to act.**

Simon Coveney TD Minister for Foreign Affairs, Ireland

De Nederlandse context

*“De interesse in het burgerschapsonderwijs is er, maar scholen hebben **handvatten** nodig.”*

*“Het is nu nog moeilijk om **burgerschapsdoelen** te stellen op het niveau van bestuur, school en klas.”*

*“In het basisonderwijs hebben we het vooral over **sociale omgang**, omdat dat iets is wat je direct ziet.”*

<https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/peil-onderwijs/burgerschap-einde-bo-2019-2020/reflectie-op-peilingsresultaten>

Wat wil jij leerlingen vooral leren?

leren over wat Nederland voor land is, kennismaken met de geschiedenis, de staatsinrichting en de cultuur.

leren over sociale veiligheid, samenwerken en respect.

Gedeeld 2^e

1^e

Gedeeld 2^e

3^e

leren over universele waarden zoals vrijheid, democratie en gelijkwaardigheid.

leren omgaan met mensen met verschillende achtergronden.

leren over andere landen, andere culturen en ideeën.

slo

Voor welk probleem is burgerschap een oplossing?

Nationale trots

Wereldburger

Hoogopgeleid

Laagopgeleid

Gezond

Ongezond

Arm

Rijk

Vrijheid en democratie

Informatie A

Informatie B

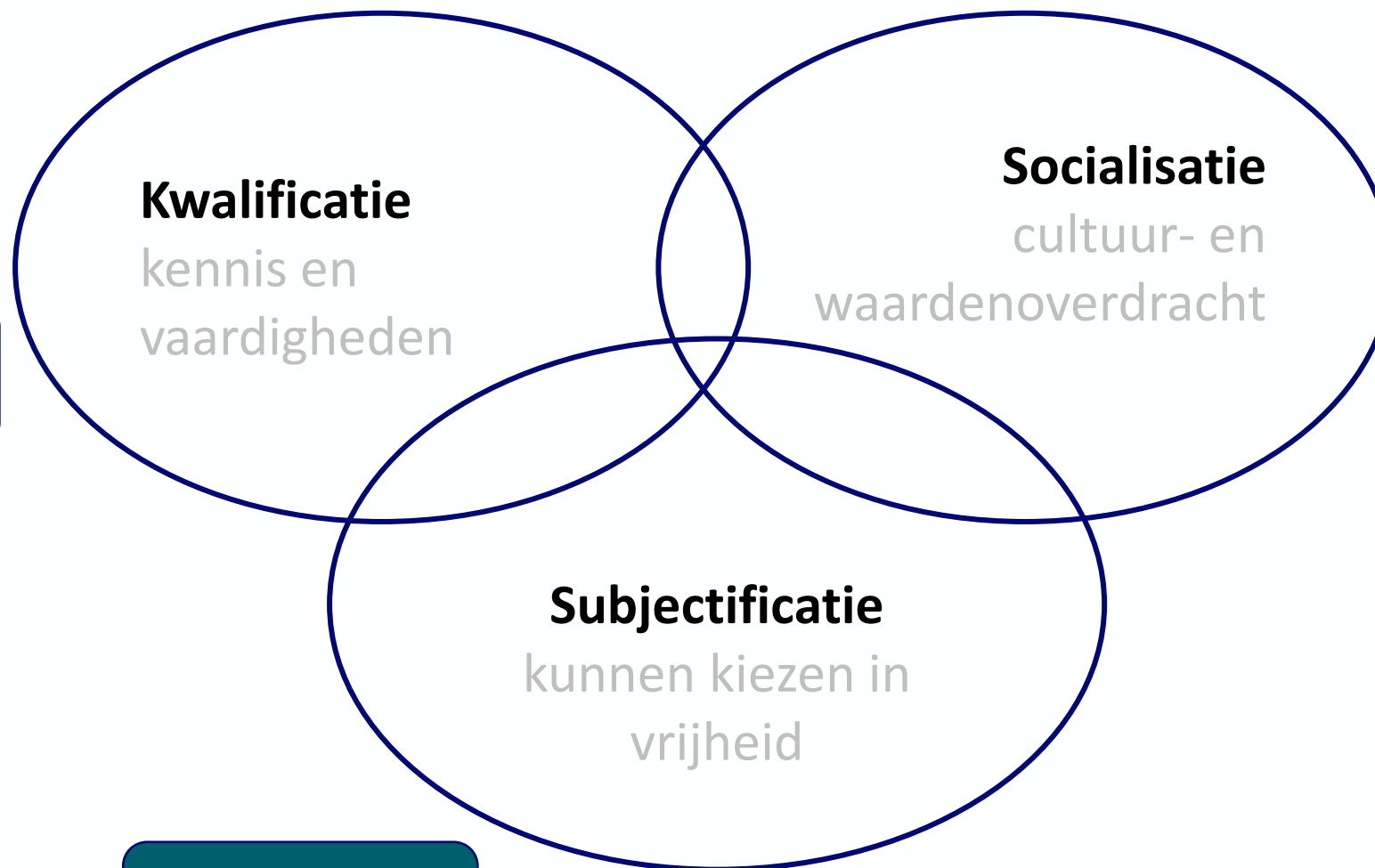
Eigen verantwoordelijkheid

Verzorgingsstaat

Wij zijn...

Ik ben...

Wat is een onderwijstaak? En wat niet?

leren
de vakinhoud

vormen
de maatschappij

ontwikkelen
de leerling

Burgerschapsinhouden:

Be **kennis** n van **houding** gerschap en sociale cohesie:

- **kennis** van en **respect** voor van de basiswaarden (grondwet, vrijheid,...)
- kennis over en respect voor verschillen **kennis, vaardigheid, houding**
- ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke **competenties** (pluriform, democratisch...)

4 **voorwaarden** r een overeenkomstige schoolcultuur:

- **omgeving** waarin leerlingen actief te oefenen
- veilige omgeving

Burgerschapsinhouden:

leren

vormen

Bevat kennis en houding burgerschap en sociale cohesie:

- kennis van en respect voor van de basiswaarden (grondwet, vrijheid,...)
- kennis over en respect voor verschillen kennis, vaardigheid, houding
- ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties (pluriform, democratisch...)

ontwikkelen

Voorwaarden voor een overeenkomstige schoolcultuur:

- omgeving waarin leerlingen actief te oefenen
- veilige omgeving

Handvatten voor burgerschap (I)

- **Kennis:**
 - ...van de democratische rechtsstaat:
 - De Grondwet - staatsinrichting
 - De rechten en vrijheden van de mens
 - ...van verschillen in godsdienst/levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid
- **Vaardigheden:**
 - ...sociale vaardigheden (samenwerken, respectvol met elkaar omgaan,...)
 - ...maatschappelijke vaardigheden (debatteren, besluitvorming, ...)

Handvatten voor burgerschap (I)

- **Kennis:**
 - ...van de democratische rechtsstaat:
 - De Grondwet - staatsinrichting
 - De rechten en vrijheden van de mens
 - ...van verschillen in godsdienst/levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid
- **Vaardigheden:**
 - ...sociale vaardigheden (samenwerken, respectvol met elkaar omgaan,...)
 - ...maatschappelijke vaardigheden (debatteren, besluitvorming, ...)

Wat doe je al? Wat doe nog niet? Wat heb je nodig?

Handvatten voor burgerschap (II)

- **Houdingen:**
 - ...respect voor basiswaarden
 - ...respect voor verschillen
- **Voorwaarden:**
 - ...actief kunnen oefenen
 - ...in een veilige omgeving

Handvatten voor burgerschap (II)

- **Houdingen:**
 - ...respect voor basiswaarden
 - ...respect voor verschillen
- **Voorwaarden:**
 - ...actief kunnen oefenen
 - ...in een veilige omgeving

Wat doe je al? Wat doe je nog niet? Wat heb je nodig?

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Burgerschap in het curriculum

Doelen: Wat? Wanneer? In welke mate?

Het curriculum

- **Visie:** ontwikkelen van de leerling, leren van vakinhouden en maatschappelijke vorming
- **Curriculumniveaus:** internationaal, landelijk, school, klas en leerling
- **BUG:** beoogd, uitgevoerd en geleerd

Het curriculum en rollen

- **Visie:** ontwikkelen van de leerling, leren van vakinhouden en maatschappelijke vorming
- **Curriculumniveaus:** internationaal, landelijk, school, klas en leerling
- **BUG:** beoogd, uitgevoerd en geleerd

Bovenschools

Hoe blijven we de kwaliteit op de drie doeldomeinen versterken?

School

Welke doelen willen we bereiken? Hoe zorgen we hiervoor? Hoe houden we zicht op de ontwikkeling van onze leerlingen?

Klas

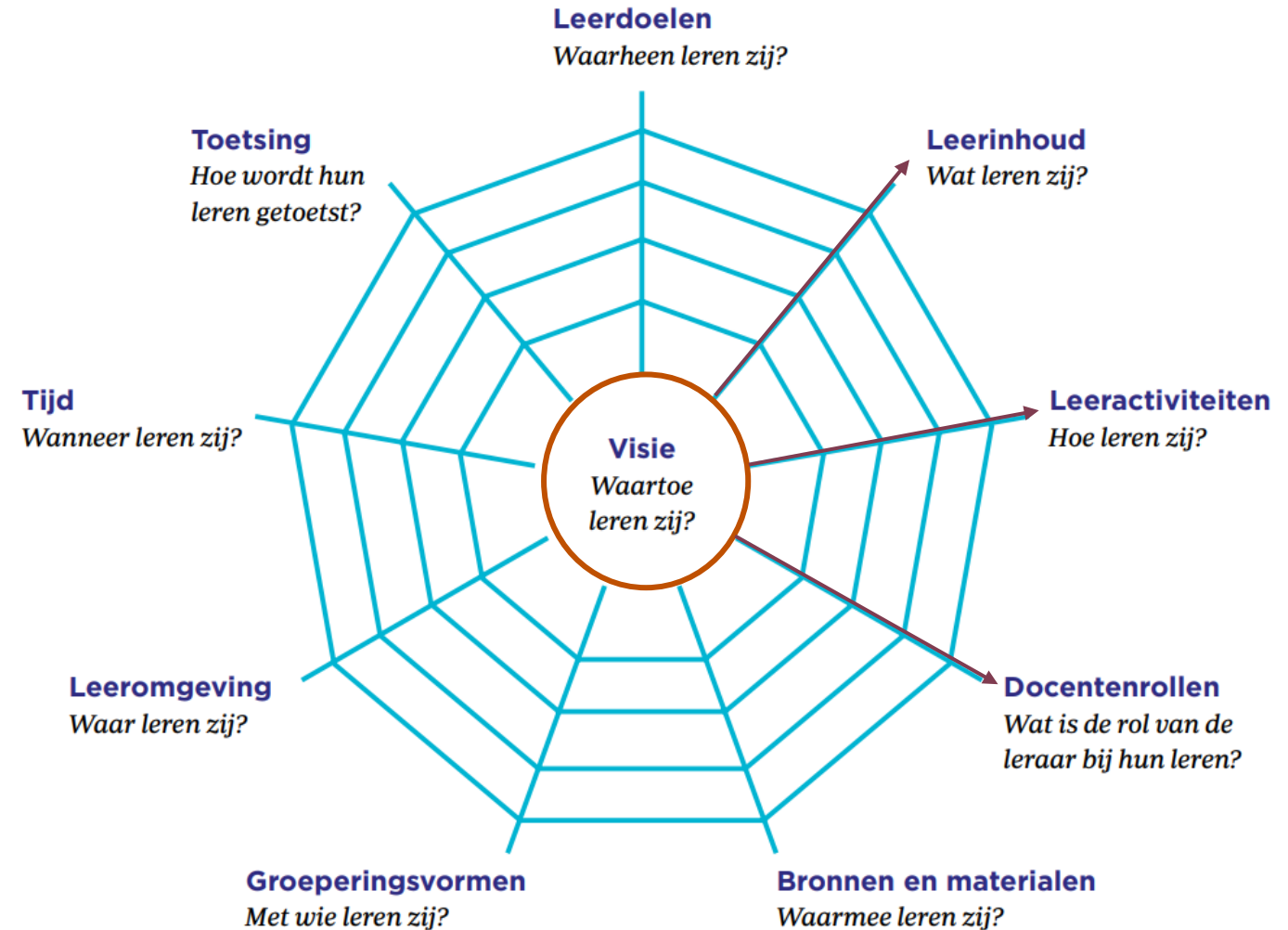
Welke inhouden doen we wanneer? Wat hebben onze leerlingen nodig?

Leerling

Wat heb ik geleerd? Waarom heb ik dit geleerd?

Het curriculum en jouw rol

- **Visie:** ontwikkelen van de leerling, leren van vakinhouden en maatschappelijke vorming
- **Curriculumniveaus:** internationaal, landelijk, school, klas en leerling
- **BUG:** beoogd, uitgevoerd en geleerd

slo

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Sociaal emotionele leren & Burgerschap

Wat is het verschil?

Burgerschap en sociaal-emotioneel leren

De overeenkomsten en verschillen

- Het leren over de wereld zoals die nu geordend is en daaraan deel kunnen nemen (voegen in de samenleving)
- Het kritisch bevragen van de rechtvaardigheid van die ordening en bijdragen aan het bereiken van een meer rechtvaardige wereld (vormen van de samenleving)

Tabel 2. Verschillen tussen SEL en burgerschap

	SEL	Burgerschap
Sociaal-maatschappelijk niveau	Vooraf gericht op microniveau	Vooraf gericht op meso- en macroniveau
Gerichtheid	Nabije personen	Abstracte gemeenschappen en De Ander
Kennis	Kennis van jezelf en over de naasten	Kennis van samenleving, politiek en democratie
Houdingen en waarden	Lineair groeimodel	Multi-interpretabele waarden, niet zonder meer sprake van groei
Samenwerking en conflict	Samenwerkingsgericht	Samenwerking en conflict beide essentieel
Doelstelling	Voegen in de samenleving	Voegen in de samenleving Vormen van de samenleving

https://www.schoolenveiligheid.nl/wp-content/uploads/2021/09/Burgerschap-en-sociaal-emotioneel-leren_Hessel-Nieuwelink.pdf

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Terugblik

In reactie op de Inspectie voor het
onderwijs

Wat hebben we gedaan?

Handvatten: kennis, vaardigheden, houding & omstandigheden.

Burgerschapsdoelen: visie (kwalificatie, socialisatie, subjectificatie), curriculumniveaus, BUG.

Sociale omgang: verschil tussen 'voegen in de samenleving' en '(mede) vormen van de samenleving'.

Handreiking burgerschap funderend onderwijs

Doelgericht en samenhangend
werken aan burgerschap

Dank je wel!

slo